

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ІНСТИТУТ ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
БУДІВНИЦТВА ТА АРХІТЕКТУРИ»**

Кафедра економіки, менеджменту та управління територіями

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Директор ВСП «ІНО КНУБА»
О.В. Петроченко
“ 22 ” серпня 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
"Нормативна складова підготовки за спеціальністю"
Рівень вищої освіти: другий (магістерський)
Методологія і організація наукових досліджень
(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, фахове спрямування:

Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальність 051 «Економіка»

Освітньо-професійна програма «Економіка»

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність 051 «Менеджмент»

Освітньо-професійна програма «Менеджмент»

Галузь знань 19 «Архітектура та будівництво»

Спеціальність 191 «Архітектура та містобудування»

Освітньо-професійна програма «Архітектура будівель та споруд»

Галузь знань 19 «Архітектура та будівництво»

Спеціальність: 192 «Будівництво та цивільна інженерія»

Освітньо-професійна програма «Міське будівництво та господарство» (фахові спрямування: міське будівництво та господарство; автомобільні дороги, вулиці та дороги населених пунктів; організація та економіка будівництва);

Освітньо-професійна програма «Промислове та цивільне будівництво»

Освітньо-професійна програма «Водопостачання та водовідведення»;

Освітньо-професійна програма «Теплогазопостачання і вентиляція»

Галузь знань 19 «Архітектура та будівництво»;

Спеціальність 193 «Геодезія та землеустрій»;

Освітньо-професійна програма «Землеустрій та кадастр»;

Освітньо-професійна програма Інженерна геодезія».

Київ – 2022 р.

Робоча програма ОК2 Методологія і організація наукових досліджень
(назва навчальної дисципліни)

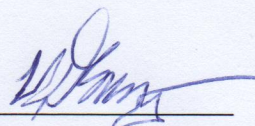
для студентів ВСП «ІНО КНУБА» спеціальності 191 «Архітектура та містобудування», галузі знань 19 «Архітектура та будівництво», освітньо-професійної програми «Архітектура будівель та споруд»

Розробники:

професор кафедри цивільної інженерії

Девтеров Ілля Володимирович д.філ.н., доцент

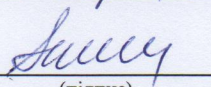
(прізвище та ініціали, науковий ступінь, вчене звання)

(підпис)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри архітектурно-проектної справи

Протокол № 7 від « 17 » серпня 2022 року

Завідувач кафедри

(підпис)

(Авдєєва Н.Ю.)

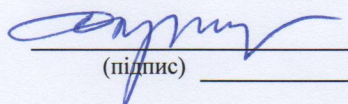
(прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною радою (НМР)

ВСП «Інститут інноваційної освіти Київського національного університету будівництва і архітектури»:

Протокол № 1 від « 22 » серпня 2022 року

Голова НМР

(підпис)

(Прусов Д.Е.)

(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Вечірня форма навчання
Загальна кількість годин – 60 (2 кредиту ЄКТС)	<p>Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» Спеціальність 051 «Економіка» Освітньо-професійна програма «Економіка»</p> <p>Галузь знань 07 «Управління та адміністрування» Спеціальність 051 «Менеджмент» Освітньо-професійна програма «Менеджмент»</p> <p>Галузь знань 19 «Архітектура та будівництво» Спеціальність 191 «Архітектура та містобудування» Освітньо-професійна програма «Архітектура будівель та споруд»</p> <p>Галузь знань 19 «Архітектура та будівництво» Спеціальність: 192 «Будівництво та цивільна інженерія» Освітньо-професійна програма «Міське будівництво та господарство» (фахові спрямування: міське будівництво та господарство; автомобільні дороги, вулиці та дороги населених пунктів; організація та економіка будівництва); Освітньо-професійна програма «Промислове та цивільне будівництво» Освітньо-професійна програма «Водопостачання та водовідведення»; Освітньо-професійна програма «Теплогазопостачання і вентиляція»</p> <p>Галузь знань 19 «Архітектура та будівництво»; Спеціальність 193 «Геодезія та землеустрій»; Освітньо-професійна програма «Землеустрій та кадастр»; Освітньо-професійна програма Інженерна геодезія».</p>	Нормативна
		Рік підготовки:
		1-й
		Семестр
		1-й
		Лекції
		4 год.
		Практичні, семінарські
		4 год.
		Лабораторні
-		
Контрольна робота		
1		
Самостійна робота		
52 год.		
Індивідуальна робота студентів під керівництвом викладача:		
-		
Вид контролю:		
Залік		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни:

Метою викладання навчальної дисципліни «**Методологія і організація наукових досліджень**» є формування у здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти знань і вмінь, необхідних для вирішення завдань, пов'язаних з плануванням і проведенням наукових досліджень та втіленням їх результатів.

Основні завдання викладання навчальної дисципліни «**Методологія і організація наукових досліджень**» полягають в:

- отриманні знань в області методології наукового пізнання необхідних для написання наукової кваліфікаційної роботи (магістерської);
- отриманні знань про організацію наукового дослідження, написання та оформлення наукових статей, про порядок захисту магістерської роботи;
- отримання знань в області організації науково-дослідницької діяльності у закладі вищої освіти;
- розвиток особистості майбутнього науковця, формування компетенцій, що сприяють самореалізації в науково-дослідній діяльності.

Згідно з вимогами студенти повинні:

Знати:

- особливості організації, проведення і методологію наукового дослідження;
- основні методи наукового пізнання;
- поширені види і джерела наукової інформації;
- загальні вимоги до оформлення наукових досліджень.

Уміти:

- володіти методологічними і методичними основами наукового дослідження;
- вирішувати практичні завдання у професійній діяльності;
- працювати з літературними джерелами, виступати із доповідями, демонструючи знання, отримані на лекції та під час самостійної підготовки, брати участь у дискусіях.

Результатом вивчення дисципліни є набуття здобувачами освіти таких компетентностей за ОПП «Архітектура будівель та споруд»:

Інтегральні компетентності (ІК):

ІК - Здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері архітектури та містобудування.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК04. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК07. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Спеціальні (фахові, СК) компетентності:

СК01. Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі архітектури та містобудування у широких або мультидисциплінарних контекстах.

СК02. Здатність розв'язувати проблеми архітектури та містобудування у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.

СК03. Здатність аналізувати, розробляти та впроваджувати архітектурно-містобудівні рішення з урахуванням соціально-демографічних, національно- етнічних, природно-кліматичних, інженерно-технічних чинників та санітарно-гігієнічних, безпекових, енергозберігаючих, екологічних, техніко-економічних вимог.

СК05. Здатність розробляти і реалізовувати проекти у сфері архітектури та містобудування.

СК06. Здатність аналізувати міжнародний та вітчизняний досвід, збирати, накопичувати і використовувати інформацію, необхідну для розв'язання задач дослідницького та інноваційного характеру у сфері архітектури та містобудування.

СК08. Здатність розробляти завдання на архітектурно- містобудівне проектування, організувати процес проектування з використанням даних щодо натурних обстежень, обмірних робіт, містобудівного розрахунку об'єкту проектування.

СК09. Здатність управляти робочими процесами у сфері архітектури та містобудування, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів.

СК10. Здатність генерувати нові ідеї та розробляти інноваційні рішення у сфері архітектури та містобудування.

СК11. Здатність критично осмислювати проблеми архітектури та містобудування.

СК14. Здатність застосовувати методологію наукових досліджень на теоретичному і практичному рівнях, володіти навиками основ організації наукової діяльності.

Програмні результати навчання за ОПП «Архітектура будівель та споруд»:

РН01. Мати спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері архітектури та містобудування і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень.

РН02. Мати спеціалізовані вміння/навички розв'язання проблем, необхідні для проведення досліджень та/або провадження інноваційної діяльності у сфері архітектури та містобудування з метою розвитку нових знань та процедур

РН03. Здійснювати передпроектний аналіз архітектурно-містобудівних об'єктів і територій.

РН08. Організувати роботу над комплексними архітектурно-містобудівними проектами, співпрацю з замовниками та громадськістю при розробці, узгодженні і публічному обговоренні архітектурних проєктів; зрозуміло доносити власні висновки та аргументацію до фахівців і нефахівців.

РН12. Знати і застосовувати у практичній діяльності законодавство і нормативну базу щодо проведення досліджень та розробки архітектурно-містобудівних проєктів.

РН15. Аналізувати міжнародний та вітчизняний досвід щодо проєктування об'єктів архітектури та містобудування.

РН18. Застосовувати сучасні теоретико-методологічні та типологічні підходи до вирішення проблем організації креативного процесу архітектурного проєктування з активізацією творчого мислення і образної уяви, формування архітектурно-містобудівного та ландшафтного середовища.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Наукове дослідження. Теорія та практика. Проблематика наукових досліджень. 1.1 Наука як система знань. Наукознавство та його основні розділи. Поняття, зміст, мета і функції науки. 1.2. Основні ознаки наукового дослідження. Системність, доказовість та теоретичність наукового дослідження. Елементи, що формують науку як систему знань. Роль гіпотез та теорій. 1.3. Емпіричні, логічні та теоретичні пізнавальні завдання наукового дослідження. Відмінність між теорією та практикою. 1.4. Закони, закономірності та принципи: сутність та відмінність. Поняття системи. Елемент. Зв'язок. Цілісність. Основні принципи системного підходу. 1.5. Проблематика наукових досліджень. Науковий напрям, проблема і тема дослідження. Формулювання проблеми. Наукові задачі.

Тема 2. Організація наукового дослідження. 2.1. Форми організації та управління наукою в Україні 2.2. Вибір напрямку та реалізація наукового дослідження. Етапи наукового дослідження. 2.3. Кваліфікаційна магістерська робота як наукове дослідження. Формулювання теми дослідження. Актуальність теми дослідження. Формування гіпотези. 2.4. Організація підготовки кваліфікаційної магістерської роботи.

Тема 3. Інформаційне забезпечення наукового дослідження. 3.1. Документальні джерела інформації. Види документів. Функції документа. 3.2. Інформаційні та бібліографічні джерела інформації. Поняття інформаційного ресурсу. Бібліотечно-бібліографічні ресурси. Бібліографічні посібники. 3.3. Техніка роботи зі спеціальною літературою. Етапи вивчення наукових джерел. 3.4. Електронний пошук наукової інформації. Пошукові системи Internet. 3.5. Загальні вимоги до оформлення кваліфікаційної роботи магістра. Змістовий модуль 2 Методичне забезпечення наукових досліджень

Тема 4. Методологія і методи наукових досліджень. 4.1. Теоретичні та методичні підходи наукових досліджень. 4.2. Метод наукового дослідження. Методологія, метод,

методика. Класифікація методів, їх характеристика. 4.3. Логіка процесу наукового дослідження 4.4. Вибір методів і розробка методики дослідження.

Тема 5. Моделювання в наукових дослідженнях. 5.1. Загальні відомості про моделювання систем. Сутність моделювання систем. Етапи моделювання. 5.2. Основні постулати моделювання 5.3. Класифікація аналітичних методів дослідження. Розрахункові та евристичні методи дослідження. 5.4. Класифікація методів економіко-математичного моделювання.

Тема 6. Використання евристичних методів в процесі наукового дослідження 6.1. Евристичні методи аналізу. 6.2. Методи отримання експертних оцінок. 6.3. Критерії вибору експертів. Компетентність експерта. Валідність експертного оцінювання. Узгодженість результатів експертного оцінювання. 6.4. Особливості застосування результатів експертних оцінок в соціально-економічних дослідженнях. 6.5. Переваги та недоліки індивідуальних експертних оцінок.

Тема 7. Культура проведення наукового дослідження як чинник підвищення ефективності наукової діяльності 7.1. Поняття культури проведення наукового дослідження. 7.2. Плюралізм підходів та засобів підвищення ефективності наукової діяльності 7.3. Поняття наукового співтовариства та наукової комунікації. 7.4. Концепція академічної доброчесності, основні напрями та перспективи її реалізації. Форми і вияви академічної нечесності. Плагіат, обман, фабрикація, саботаж, крадіжка, корупція.

Тема 8. Види, особливості викладу та форми впровадження результатів дослідження. Підготовка та написання тез конференції, наукової статті. 8.1. Прийоми викладу матеріалів наукового дослідження. 8.2. Мова та стиль наукової роботи. 8.3. Апробація та оприлюднення результатів наукового дослідження. 8.4. Впровадження результатів та ефективність наукового дослідження. 8.5. Суть доповідей (повідомлень) на конференції. Форма доповіді (повідомлення), короткий зміст виступу. Побудова доповіді: проблематика, виклад основного матеріалу, висновки. Підготовка до виступу, основні моменти. Публікація доповіді у міжнародних, всеукраїнських та регіональних збірниках тез конференції. 8.6. Наукова стаття: поняття, функції. Методика підготовки та вимоги до оформлення наукової статті. Техніка написання тексту. Побудова тексту: постановка проблеми, аналіз останніх досліджень, постановка завдання, вклад основного матеріалу, висновки, список використаної літератури. Важливість написання наукових статей для студентів-магістрів як майбутніх науковців.

4. Структура навчальної дисципліни

№ п/п	Найменування теми	Всього	В тому числі		
			Лекції	Практичні заняття	СРС
1	2	3	4	5	6
1	Наукове дослідження. Теорія та практика. Проблематика наукових досліджень.	7		1	6
2	Організація наукового дослідження.	9	2	1	6
3	Інформаційне забезпечення наукового дослідження.	6			6
4	Методологія і методи наукових досліджень.	7		1	6
5	Моделювання в наукових дослідженнях.	6			6
6	Використання евристичних методів в процесі наукового дослідження.	6			6

7	Культура проведення наукового дослідження як чинник підвищення ефективності наукової діяльності.	8	2		6
8	Види, особливості викладу та форми впровадження результатів дослідження. Підготовка та написання тез конференції, наукової статті.	11		1	10
	ВСЬОГО	60	4	4	52

5. Теми практичних занять

Практична робота 1. Наукове дослідження. Теорія та практика. Проблематика наукових досліджень. Методологія і методи наукових досліджень.

План (відповіді на питання)

1. Які існують методи наукових досліджень?
2. Як формуються конкретні завдання наукового дослідження?
3. Що являє собою об'єкт та предмет наукового дослідження?
4. Які існують теоретичні та емпіричні методи наукових досліджень?
5. Як розробляється робоча гіпотеза наукового дослідження?
6. Опишіть методику проведення наукового дослідження.
7. Як розробляється методика досліджень з обраної теми відповідно до цілей та задач дослідження?
8. Опишіть методику відбору та аналізу інформації з теми дослідження.
9. Як фіксуються матеріали дослідження?
10. Як проводиться аналітична робота та визначається достовірність результатів дослідження?
11. Сформулюйте загальні принципи застосування економіко-статистичних методів у наукових дослідженнях?
12. Дайте характеристику основних методів факторного аналізу. Яке значення вони мають для розвитку наукових досліджень?

Практична робота 2. Організація наукового дослідження. Види, особливості викладу та форми впровадження результатів дослідження. Підготовка та написання тез конференції, наукової статті.

Частина 1. План (відповіді на питання)

1. У чому полягає сутність стратегії і тактики наукового дослідження?
2. Які обираються літературні джерела для проведення дослідження?
3. Як складається зміст роботи?
4. Для чого складаються таблиці і графіки у процесі здійснення наукових досліджень?
5. Як визначається достовірність проведення результатів дослідження?
6. Назвіть приклади фундаментальних та прикладних досліджень.
7. Які структурні особливості наукової статті?
8. Яка роль наукової статті у висвітленні результатів наукового дослідження?
9. Охарактеризуйте види наукових статей.
10. У чому полягають особливості написання тез доповідей?
11. Що являє собою візуальне супроводження наукової доповіді?
12. Які функції виконує семінарське заняття?

Частина 2. Тренінг

Тематика: закріплення практичних навиків організації та проведення наукових досліджень.

Завдання тренінгу передбачають розподіл студентів на групи та застосування елементів командної роботи.

Порядок проведення:

1. Підготовка реферату наукової публікації з виокремленням обов'язкових елементів: актуальності, методології та методів дослідження, результатів дослідження. Презентація реферату та обговорення недоліків.
2. Формулювання об'єкту, предмету, мети і завдань запропонованої викладачем теми наукового дослідження, складання плану науково-дослідної роботи. Презентація плану та обговорення недоліків.
3. Оцінювання запропонованого викладачем переліку літератури щодо наявності порушень в оформленні. Складання переліку типових помилок при оформленні літературних джерел.
4. Ситуаційна вправа «Виступ на науково-практичній конференції», групове обговорення з формулюванням основних правил та типових помилок презентації результатів наукового дослідження.
5. Ситуаційна вправа «Моделювання захисту дипломної роботи у ДЕК

6. Самостійна робота

№ п/п	Найменування теми	Год.
1	Наукове дослідження. Теорія та практика. Проблематика наукових досліджень.	6
2	Організація наукового дослідження.	6
3	Інформаційне забезпечення наукового дослідження.	6
4	Методологія і методи наукових досліджень.	6
5	Моделювання в наукових дослідженнях.	6
6	Використання евристичних методів в процесі наукового дослідження.	6
7	Культура проведення наукового дослідження як чинник підвищення ефективності наукової діяльності.	6
8	Види, особливості викладу та форми впровадження результатів дослідження. Підготовка та написання тез конференції, наукової статті.	10
	ВСЬОГО	52

7. Тематика контрольних робіт

Вимоги до виконання контрольної роботи

Вивчення дисципліни студентами заочної форми навчання передбачає лекції, практичні заняття та самостійну роботу над курсом, в тому числі виконання контрольної роботи. Загальна оцінка складається з оцінки за виконання та захист контрольної роботи й оцінки за роботу у процесі заліку. Основна форма навчальної роботи студента-заочника – самостійне вивчення матеріалу дисципліни за підручниками і навчальними посібниками, що рекомендуються, включаючи дані методичні рекомендації і матеріали оглядових лекцій. Вивчати дисципліну потрібно у послідовності, зазначеній у програмі та методичних рекомендаціях. Під час опрацювання літератури рекомендується вести конспект, що допоможе закріпленню і систематизації отриманих знань. Контрольна робота виконується після вивчення навчального матеріалу з дисципліни. За наявності позитивної оцінки за контрольну роботу студент допускається до складання заліку або іспиту.

Обов'язкові умови:

- обсяг: 20-25 сторінок друкованого тексту формату А4;
- шрифт: Times New Roman, розмір 14-й;
- міжрядковий інтервал: полуторний, абзац – 1,25 см;
- поля сторінки: верхнє – 2 см, нижнє – 2 см, ліве – 2 см, праве – 1 см;

- вирівнювання тексту - по ширині.

Обов'язкові вимоги:

Наявність плану (2-5 питань), змісту, вступу, висновків, переліку використаних джерел (не менше п'яти джерел, крім законодавчих та нормативних актів за темою роботи), таблиць та рисунків за темою роботи, посилання за текстом на використані літературні джерела.

Приклад змісту на тему «Системний підхід та системний аналіз в наукових дослідженнях»

Зміст

Вступ

1. Загальна характеристика системного підходу як загальнонаукового методу дослідження

2. Системний аналіз: місце в сучасному методологічному знанні, методи, переваги і недоліки

Висновки

Список використаних джерел

Додатки

Пропоновані теми

1. Сучасні пріоритети розвитку науки в Україні.
2. Методи емпіричного дослідження у науковому пізнанні.
3. Методи теоретичного дослідження у науковому пізнанні.
4. Системний підхід у наукових дослідженнях.
5. Системний аналіз у наукових дослідженнях.
6. Моделювання у наукових дослідженнях.
7. Інформація та її роль у науковій діяльності.
8. Роль особистості науковця у проведенні досліджень.
9. Особливості науково-технічної революції на сучасному етапі.
10. Сутність сучасного науково-технічного прогресу.
11. Перетворення науки у виробничу силу.
12. Значення та роль економіко-математичних досліджень.
13. Державне регулювання наукової та науково-технічної діяльності в Україні.
14. Поняття про науку. Наукова комунікація. Наукова школа.
15. Науково-дослідницька діяльність студентів, аспірантів та докторантів.
16. Підготовка та атестація наукових та науково-педагогічних кадрів в Україні.
17. Вибір та обґрунтування теми наукового дослідження.
18. Аналітичні дослідження. Застосування модельного підходу в аналітичних дослідженнях.
19. Приклади аналітичних досліджень. Аналіз фізичної розмірності в аналітичних дослідженнях. Експериментальні дослідження як метод наукового пізнання.
20. Науковознавство та напрямки його розвитку.
21. Організація науки та підготовка наукових кадрів в Україні.
22. Об'єкти наукового дослідження та їх класифікація.
23. Загальнонаукові та емпіричні методи дослідження.
24. Аксиоматизація знань та причинні зв'язки в методології наукових досліджень.
25. Фундаментальна або філософська методологія.
26. Загальнонаукова методологія. Конкретно-наукова методологія.
27. Методи і техніка досліджень.
28. Використання методів наукового пізнання.
29. Гіпотези та їх роль в науковому дослідженні.
30. Системний підхід та системний аналіз в наукових дослідженнях.
31. Наукове пізнання як предмет методологічного аналізу.
32. Економіко-математичне моделювання як метод наукового пізнання.
33. Методи аналізу та побудови наукових теорій.

34. Категорії діалектики та їх роль в дослідженні економічних систем.
35. Закони діалектики в процесі дослідження економічної системи.
36. Ефективність наукових досліджень. Основні показники визначення ефективності наукових досліджень.
37. Методологія автоматного моделювання складних систем, основні об'єкти автоматного моделювання.
38. Внесок наукової діяльності Національної Академії наук України у розвитку світової культури.
39. Тенденції розвитку науки на сучасному етапі.

8. Тестові завдання з навчальної дисципліни

1. Основними компонентами наукового пізнання є:
 - а) пізнавальна діяльність та її мета;
 - б) предмети та об'єкти пізнання;
 - в) цілі та результати пізнання;
 - г) методи, засоби й форми пізнання;
 - г) усі відповіді правильні;
 - д) немає правильної відповіді?
2. Одним із обов'язкових елементів програми в міжнародного політикоаналітичного дослідження повинно бути:
 - а) залучення до дослідження фахівців інших галузей;
 - б) підбір методів для проведення дослідження;
 - в) вивчення результатів дослідження;
 - г) оприлюднення результатів дослідження.
3. Наукове дослідження – це:
 - а) процес цілеспрямованої діяльності спеціально підготовлених груп людей, які досягли певного рівня знань, навичок, розуміння;
 - б) цілеспрямоване пізнання, результатом якого виступають система понять, законів і теорій;
 - в) перехід від постановки одних проблем до їх розв'язання, а потім – до постановки нових проблем і подальшого їх розв'язання.
 - г) форма наукового пізнання, що відображає зв'язки, закономірності дійсності й спрямована на її перетворення;
 - г) завершена та представлена письмова робота?
4. Наукове судження – це:
 - а) основне вихідне положення чи твердження деякої теорії, що приймається без доведень;
 - б) думка, у якій за допомогою зв'язку понять стверджується або заперечується що-небудь;
 - в) твердження про стійкий взаємозв'язок між певними явищами, експериментально підтверджене й прийняте як істинне;
 - г) твердження, що сприймається в межах певної наукової теорії як істина без доказовості;
 - г) думка, виражена в узагальненій формі, яка визначає суттєві та необхідні ознаки предметів і явищ та взаємозв'язки?
5. Наукова концепція – це:
 - а) система стійких поглядів, теоретичних положень, основних тверджень щодо об'єкта дослідження, які об'єднані певною ідеєю;
 - б) ознака, за якою класифікуються, визначаються, оцінюються досліджувані явища та процеси;
 - в) твердження про стійкий взаємозв'язок між певними явищами, експериментально підтверджене й прийняте як істинне;
 - г) короткий письмовий виклад змісту основної ідеї, тексту;
 - г) думка, у якій за допомогою зв'язку понять стверджується або заперечується що-небудь?
6. З точки зору наукового трактування гіпотезою є:
 - а) форма та засоби наукового пізнання;

- б) основні вихідні положення чи твердження будь-якої теорії;
 в) суб'єктивна форма підсумування досвіду попередньої оцінки знань;
 г) твердження про стійкий взаємозв'язок між певними процесами та явищами;
 г) структурні складники наукової теорії?
7. Скільки максимального найбільше робочих гіпотез може бути при проведенні будь-якого міжнародного дослідження:
 а) одна; г) чотири;
 б) дві; г) п'ять;
 в) три; д) безліч?
8. З точки зору наукового трактування постулат – це:
 а) твердження про стійкий взаємозв'язок між певними процесами та явищами, що експериментально підтверджене й прийняте як істинне;
 б) думка, виражена в узагальненій формі, яка визначає суттєві взаємозв'язки та необхідні ознаки предметів і досліджуваних явищ;
 в) основне вихідне положення чи твердження деякої теорії, що приймається без доведень;
 г) думка, у якій за допомогою зв'язку понять стверджується або заперечується що-небудь;
 г) твердження, котре сприймається в межах певної наукової теорії як істина без доказовості й виступає в ролі аксіоми?
9. Основними вимогами до джерела, з якого отримується інформація в якості дослідницького матеріалу в міжнародних політико-аналітичних дослідженнях, повинні бути:
 а) функціональна направленість, організаційна приналежність;
 б) легальність, інформативність, достовірність, актуальність;
 в) релевантність, толерантність, вартість;
 г) усі три вищезазвані пункти важливі?
10. Характерними ознаками будь-якого наукового дослідження є:
 а) творчий характер і самостійність;
 б) новизна та унікальність;
 в) наступність знань і зв'язок з іншими науками;
 г) органічний зв'язок теорії та практики;
 г) усі відповіді правильні;
 д) немає правильної відповіді?
11. Основними типами наукових досліджень є:
 а) фундаментальні та експериментальні;
 б) експериментальні й теоретико-прикладні;
 в) фундаментальні та прикладні;
 г) теоретико-методологічні та конструктивні;
 г) теоретичні та методичні?
12. За способами проведення дослідницької діяльності виокремлюють такі різновиди наукових досліджень:
 а) розвідувальні, пілотажні, описові, аналітичні;
 б) емпіричні, емпірико-теоретичні, теоретичні;
 в) точкові, повторні, серійні, панельні;
 г) прикладні, теоретико-прикладні, теоретичні;
 г) прогностні, аналітичні, ретроспективні?
13. Фундаментальними принципами наукової діяльності є:
 а) історичний, термінологічний, функціональний;
 б) системний, когнітивний, комплексності;
 в) структурності, генетичності, ієрархічності;
 г) діалектики, детермінізму, ізоморфізму;
 г) науковості, об'єктивності, всебічності?
14. Які групи методів можуть застосовуватися на всіх етапах дослідження:
 а) міждисциплінарні;

- б) загальні (філософські);
- в) специфічні;
- г) емпіричні;
- г) усі відповіді правильні;

д) немає правильної відповіді?

15. Як називаються група методів дослідження, із допомогою яких здійснюються різноманітні методичні способи порівняння досліджуваних явищ, процесів, фактів на основі характерних ознак і проявів:

- а) праксеологічні;
- б) екстраполяції;
- в) компаративістські;
- г) дедуктивні;
- г) індуктивні;
- д) конкретизації?

16. Що таке таксон у науковій класифікації:

- а) чинник розвитку політичного процесу;
- б) одиниця класифікації;
- в) критерій, за яким здійснюється класифікація;
- г) вид класифікації?

17. Як називається форма наукового абстрагування, при якій відбувається умовне виділення із цілісності досліджуваного об'єкта найсуттєвіших його властивостей:

- а) узагальнене;
- б) ідеалізоване;
- в) ізольоване;
- г) комплексне;
- г) конкретизоване;
- д) жоден із варіантів не підходить?

18. Як називається форма наукового абстрагування, при якій відбувається умовна заміна реального емпіричного явища ідеалізованою схемою:

- а) узагальнене;
- б) ідеалізоване;
- в) ізольоване;
- г) комплексне;
- г) конкретизоване;
- д) жоден із варіантів не підходить?

19. Як називається спосіб наукового дослідження, при якому знання і дані про який-небудь об'єкт дослідження виводяться з представлення, що вже склалося про інший подібний до нього:

- а) метод генералізації;
- б) метод аналогів;
- в) метод Дельфі;
- г) метод екстраполяції;
- г) синектичний метод;
- д) праксеологічний метод?

20. Як називається спосіб наукового дослідження, який вимагає особливо ретельного відбору найбільш істотних і специфічних для конкретної території матеріалів, при нехтуванні другорядними властивостями з метою виділення головного і визначаючого:

- а) метод генералізації;
- б) метод аналогів;
- в) метод Дельфі;
- г) метод екстраполяції;
- г) синектичний метод;

д) праксеологічний метод?

21. Як називається метод наукового дослідження, що ґрунтується на передбаченні майбутнього як безпосереднього продовження теперішнього:

а) метод генералізації;

б) метод аналогів;

в) метод Дельфі;

г) метод екстраполяції;

ґ) синектичний метод;

д) праксеологічний метод?

22. Як називається метод наукового дослідження, що ґрунтується на аналізі об'єкта чи його окремих сторін, явищ, процесів з точки зору єдності та цілісності їх компонентів:

а) метод генералізації;

б) метод аналогів;

в) метод композиції;

г) метод екстраполяції;

ґ) синектичний метод;

д) праксеологічний метод?

23. Як називається метод наукових досліджень, суть якого полягає в здійсненні дослідження на основі аналізу переходу від одного територіального рівня до іншого – дозволяє висвітлити найрізноманітніші сторони конкретної території, в тому числі її зональної і макрорегіональної своєрідності:

а) метод генералізації;

б) «гра масштабами»;

в) метод Дельфі;

г) метод брейнстормінгу;

ґ) синектичний метод;

д) праксеологічний метод?

24. Як називається метод дослідження, зміст якого полягає в розрахунку індексних показників, що можуть співставлятися і, які характеризують різні сторони економічного та соціального життя країн світу за певний проміжок часу і в сукупності дають змогу визначити індекс розвитку людського суспільства взагалі:

а) метод генералізації;

б) «гра масштабами»;

в) метод Дельфі;

г) індексний метод;

ґ) синектичний метод;

д) праксеологічний метод?

25. Які з указаних методів наукового дослідження відносять до універсальних:

а) спостереження;

б) узагальнення;

в) опитування;

г) моделювання;

ґ) прогнозування;

д) усі відповіді правильні?

26. Які з указаних методів наукового дослідження відносять до специфічних:

а) вимірювання;

б) узагальнення;

в) метод експертних оцінок;

г) моделювання;

ґ) прогнозування;

д) усі відповіді правильні?

27. За повнотою охоплення спостереження поділяються на:

- а) регулярні, серійні та разові;
- б) суцільні та несуцільні;
- в) структуровані та неструктуровані;
- г) польові та лабораторні;
- г) контрольовані та неконтрольовані?

28. За доступністю спостереження поділяються на:

- а) безпосередні та документальні;
- б) моніторингові;
- в) структуровані та неструктуровані;
- г) відкриті та інкогніто;
- г) контрольовані та неконтрольовані?

29. Як називається комплекс дослідницьких наукових прийомів, які ґрунтуються на використанні порівняльного аналізу для виявлення специфічних ознак досліджуваних об'єктів:

- а) метод аналогів;
- б) метод конфігуративних досліджень;
- в) метод композиції;
- г) метод екстраполяції;
- г) синектичний метод;
- д) праксеологічний метод?

30. Як називається спосіб наукового дослідження, зміст якого полягає у розгляданні як об'єкта аналізу не окремої країни, а сукупності (блоків, союзів, об'єднань, альянсів тощо) країн:

- а) метод «теорії груп»;
- б) метод конфігуративних досліджень;
- в) метод композиції;
- г) метод екстраполяції;
- г) інституційний метод;
- д) праксеологічний метод?

31. Як називається дослідницька модель, яка відображає просторові процеси об'єктивні за змістом, але суб'єктивні за формою:

- а) матеріальна;
- б) ідеальна;
- в) віртуальна?

32. Як називається дослідницька модель, яка відображає просторові процеси об'єктивні за формою і змістом:

- а) матеріальна;
- б) ідеальна;
- в) віртуальна?

33. Метод узагальнення в міжнародних політико-аналітичних дослідженнях – це:

- а) спосіб дослідження, при якому знання і дані про міжнародний об'єкт виводяться на вищий ступінь абстракції шляхом виявлення ознак, які властиві процесам і явищам досліджуваного політичного явища;
- б) спосіб наукового дослідження міжнародних процесів і явищ, який ґрунтується на мисленому виділенні суттєвих властивостей і зв'язків об'єкта і нехтуванні при цьому його другорядними ознаками;
- в) спосіб дослідження міжнародної ситуації, який ґрунтується на аналізі об'єкта чи його окремих сторін, просторових явищ і процесів із погляду єдності та цілісності їх компонентів;
- г) жоден із варіантів?

34. Що означає поняття «міжнародний науковий моніторинг»:

- а) передбачення подій у майбутньому;
- б) спостереження за конкретними міжнародними явищами й процесами, їх оцінювання та прогнозування;

- в) комплексне дослідження усіх складників міжнародного цілісного процесу;
 г) часткове дослідження окремих частин міжнародного процесу;
 г) дослідження головних складових окремого міжнародного процесу?
35. Який із указаних методів передбачає вивчення результативності (ефективності) впровадження управлінських рішень?:
 а) ідеалізації; г) абстрагування;
 б) змішано-скануючий; д) екстраполяції;
 в) праксеологічний; е) періодизації;
 г) вроцлавської таксономії; є) метод «гілок»?
36. Як називається форма наукового абстрагування, при якій відбувається умовне вичленення досліджуваного явища із певної цілісності:
 а) узагальнене;
 б) ідеалізоване;
 в) ізольоване;
 г) комплексне;
 г) конкретизоване;
 д) жоден із варіантів не підходить?
37. Що таке енциклопедичність у міжнародних дослідженнях:
 а) залежність і запозиченість наукової позиції дослідника від авторитетних думок провідних науковців у сфері міжнародних відносин;
 б) універсальна схема подачі всіх відомих міжнародних явищ і процесів у комплексному поєднанні у повній короткій характеристиці;
 в) установлений стандарт аналізу будь-якого міжнародного об'єкта за класичною схемою?
38. Що таке шаблонність у політико-міжнародних дослідженнях:
 а) залежність і запозиченість наукової позиції дослідника від авторитетних думок провідних науковців у сфері міжнародних відносин;
 б) універсальна схема подачі всіх відомих міжнародних явищ і процесів у комплексному поєднанні у повній короткій характеристиці;
 в) установлений стандарт аналізу будь-якого міжнародного об'єкта за класичною схемою?
39. Що таке компілятивність у політико-міжнародних дослідженнях:
 а) залежність і запозиченість наукової позиції дослідника від авторитетних думок провідних науковців у сфері міжнародних відносин;
 б) універсальна схема подачі всіх відомих міжнародних явищ і процесів у комплексному поєднанні у повній короткій характеристиці;
 в) установлений стандарт аналізу будь-якого міжнародного об'єкта за класичною схемою?
40. Метод періодизації в політико-міжнародних дослідженнях – це:
 а) спосіб дослідження, при якому всі міжнародні процеси та явища вивчаються у хронологічному порядку з виявленням зв'язків у минулому, теперішньому й майбутньому;
 б) метод, який ґрунтується на поділі міжнародних процесів та явищ на основні якісно відмінний один від одного періодів;
 в) спосіб дослідження міжнародної ситуації, який дає можливість робити висновки та узагальнення про її сучасний стан на основі аналізу попереднього розвитку політичних процесів;
 г) жоден із варіантів?
41. Метод ретроспективного аналізу в дослідженні міжнародних відносин – це:
 а) спосіб дослідження, при якому всі міжнародні процеси та явища вивчаються у хронологічному порядку з виявленням зв'язків у минулому, теперішньому й майбутньому;
 б) метод, який ґрунтується на поділі міжнародних процесів та явищ на основні якісно відмінний один від одного періодів;

в) спосіб дослідження міжнародної ситуації, який дає можливість робити висновки та узагальнення про її сучасний стан на основі аналізу попереднього розвитку політичних процесів;

г) жоден із варіантів?

42. Кількісні методи в міжнародних політико-аналітичних дослідженнях:

а) визначають якісні ознаки об'єкта, його властивості;

б) дають відповідні числові характеристики, показники;

в) це статистичні, аналітичні, імітаційні методи;

г) представляють собою застосування великої кількості методик із різних наук?

43. Яке з визначень відповідає герменевтичний методу:

а) це оцінка гіпотез у контексті їх сумісності разом із базовими даними та емпіричними доведеннями;

б) він полягає в розгляді об'єкта дослідження як системи, що об'єднує певну множину взаємодіючих елементів у єдине ціле;

в) від відображає взаємозв'язок системи та її складників

підпорядковується діалектиці цілого й часткового, загального та окремого;

г) передбачає вивчення деяких феноменів на підставі з'ясування їх місця й функцій у контексті культури;

г) використовується на всіх етапах процесу дослідження, адаптуючись до особливостей об'єкта дослідження та наявної інформації;

д) усі відповіді правильні?

44. Метод спостереження – це:

а) прийом статистичного дослідження фактичного стану об'єкта протягом визначеного часового періоду (наприклад хронометраж норм виробітку, фотографія використання робочого часу проведення інвентаризації з подальшим документуванням фактичної наявності об'єктів досліджень тощо);

б) початковий етап емпіричного дослідження, який полягає в цілеспрямованому сприйнятті предметів і явищ дійсності для одержання безпосередніх даних про об'єкт пізнання;

в) наукове дослідження в спеціально створених та контрольованих умовах, які дослідник може відтворювати, визначаючи їх вплив на досліджуваний процес;

г) метод емпіричного дослідження, що являє собою класифікацію та зведення показників;

г) усі відповіді правильні?

45. Метод інтерв'ювання – це:

а) універсальний метод емпіричних досліджень, використання якого дає змогу отримати інформацію про подібність/відмінність різних об'єктів дослідження за певними ознаками;

б) процедура надання досліджуваним явищам чи процесам певних значень, показників, що формують ознаки;

в) збільшення кількості робочих місць;

г) процес виявлення позицій (ставлення) опитуваних стосовно кількісних чи якісних характеристик, явищ або процесів, яке проводить безпосередньо дослідник;

г) початковий етап емпіричного дослідження, який полягає в цілеспрямованому сприйнятті предметів і явищ дійсності для одержання

безпосередніх даних про об'єкт пізнання?

46. Історичний метод у дослідженні міжнародних відносин – це:

а) спосіб дослідження, при якому всі міжнародні процеси та явища вивчаються у хронологічному порядку з виявленням зв'язків у минулому, теперішньому й майбутньому;

б) метод, який ґрунтується на поділі міжнародних процесів та явищ на основні якісно відмінний один від одного періодів;

в) спосіб дослідження міжнародної ситуації, який дає можливість робити висновки та узагальнення про її сучасний стан на основі аналізу попереднього розвитку політичних процесів;

г) жоден із варіантів?

47. Метод абстрагування в міжнародних політико-аналітичних дослідженнях – це:

- а) спосіб дослідження, при якому знання і дані про об'єкт дослідження виводяться з уявлення, яке склалося про інший подібний до нього;
- б) спосіб наукового дослідження міжнародних процесів і явищ, який ґрунтується на мисленому виділенні суттєвих властивостей і зв'язків об'єкта й нехтуванні при цьому його другорядними ознаками;
- в) спосіб дослідження міжнародної ситуації, який ґрунтується на аналізі об'єкта чи його окремих сторін, політичних явищ і процесів із погляду єдності та цілісності їх компонентів;
- г) жоден із варіантів?

48. До групи методико-технічних методів міжнародних політикоаналітичних дослідженнях належать:

- а) системний аналіз, історичний та порівняльний аналіз;
- б) метод ранжування, матричний метод і квантифікація;
- в) одновимірний та багатовимірний статистичний аналіз;
- г) усі вищезазвані варіанти?

49. Метод екстраполяції в міжнародних політико-аналітичних дослідженнях – це:

- а) спосіб дослідження, при якому знання і дані про об'єкт дослідження виводяться з уявлення, яке склалося про інший подібний до нього;
- б) спосіб наукового дослідження міжнародних процесів і явищ, який ґрунтується на мисленому виділенні суттєвих властивостей і зв'язків об'єкта й нехтуванні при цьому його другорядними ознаками;
- в) спосіб дослідження міжнародної ситуації, який ґрунтується на аналізі об'єкта чи його окремих сторін, політичних явищ і процесів із погляду єдності та цілісності їх компонентів;
- г) жоден із варіантів?

50. Як називається політико-аналітична модель, яка складається на основі прямого спостереження за міжнародними процесами і явищами шляхом їх осмислення й оцінювання:

- а) феноменологічна;
- б) асимптотична;
- в) модель ансамблів;
- г) жоден із варіантів?

51. Як називається політико-аналітична модель, яка відтворює склад елементів досліджуваної системи, явища, процесу і взаємозв'язку між ними, тобто структуру об'єкта моделювання:

- а) структурна;
- б) функціональна;
- в) аналітична;
- г) числова;
- г) імітаційна;
- д) знакова?

52. Як називається політико-аналітична модель, яка імітує спосіб поведінки оригіналу, його функціональну залежність від зовнішнього середовища:

- а) структурна;
- б) функціональна;
- в) аналітична;
- г) числова;
- г) імітаційна;
- д) знакова?

53. Як називається політико-аналітична модель, яка дозволяє одержати явні залежності необхідних величин від змінних і параметрів, що характеризують досліджуване явище:

- а) структурна;
- б) функціональна;
- в) аналітична;
- г) числова;

г) імітаційна;

д) знакова?

54. Як називається політико-аналітична модель, яка характеризується тим, що значення необхідних величин можна одержати в результаті застосування кількісних обрахунків, які входять до математичного співвідношення:

а) структурна;

б) функціональна;

в) аналітична;

г) числова;

г) імітаційна;

д) знакова?

55. Як називається політико-аналітична модель, яка реалізується на ЕОМ у вигляді моделюючих алгоритмів (програм), що дозволяють обчислити значення вихідних характеристик і визначити новий стан, у якому знаходиться модель при заданих значеннях вхідних змінних, параметрів і початковому стані моделі:

а) структурна;

б) функціональна;

в) аналітична;

г) числова;

г) імітаційна;

д) знакова?

56. Метод композиції в міжнародних політико-аналітичних дослідженнях – це:

а) спосіб дослідження, при якому знання і дані про об'єкт дослідження виводяться з уявлення, яке склалося про інший подібний до нього;

б) спосіб наукового дослідження міжнародних процесів і явищ, який ґрунтується на мисленому виділенні суттєвих властивостей і зв'язків об'єкта й нехтуванні при цьому його другорядними ознаками;

в) спосіб дослідження міжнародної ситуації, який ґрунтується на аналізі об'єкта чи його окремих сторін, політичних явищ і процесів із погляду єдності та цілісності їх компонентів;

г) жоден із варіантів?

57. До загальнонаукових методів політико-аналітичних досліджень відносять:

а) системний аналіз, історичний та порівняльний аналіз;

б) математичне моделювання та кластерний аналіз;

в) одновимірний та багатовимірний статистичний аналіз;

г) всі вищезазвані варіанти?

58. Який із вказаних наукових методів передбачає вивчення конкретної політичної ситуації на будь-якій території:

а) івент-аналіз;

б) контент-аналіз;

в) когнітивне картування;

г) метод Дельфі?

59. Метод аналогів в міжнародних політико-аналітичних дослідженнях – це:

а) спосіб дослідження, при якому знання і дані про об'єкт дослідження виводяться з уявлення, яке склалося про інший подібний до нього;

б) спосіб наукового дослідження міжнародних процесів і явищ, який ґрунтується на мисленому виділенні суттєвих властивостей і зв'язків об'єкта й нехтуванні при цьому його другорядними ознаками;

в) спосіб дослідження міжнародної ситуації, який ґрунтується на аналізі об'єкта чи його окремих сторін, політичних явищ і процесів із погляду єдності та цілісності їх компонентів;

г) жоден із варіантів?

60. Як називається політико-аналітична модель, яка дає змогу одержати певні залежності необхідних величин від змінних і параметрів, які характеризують певне міжнародно-політичне явище або процес:

- а) аналітична; г) імітаційна;
- б) числова; г) знакова;
- в) структурна; д) функціональна?

61. Інформаційний кадастр у міжнародних політико-аналітичних дослідженнях – це:

- а) недостатність інформації у будь-якому міжнародному дослідженні;
- б) сукупність недостовірних даних, які заплутують процес дослідження чи функціонування об'єкта;
- в) повна й добре структурована сукупність даних, необхідних і достатніх для повноцінного забезпечення дослідницьких чи функціональних потреб;
- г) жоден із варіантів?

62. Для визначення адекватності інформації в міжнародних політикоаналітичних дослідженнях здійснюється:

- а) звичайна аналітична процедура, побудована на логічному відборі адекватних фактів;
- б) первинна класифікація (за призначенням, за параметрами обробки) та підсумкова класифікація адекватності інформації;
- в) методика експертно-лінвістичних оцінок (дуже зручно, зручно, середньо, погано, дуже погано);
- г) структуризація значень адекватності інформації за об'єктивністю генерування?

63. Когнітивне картування в міжнародних політико-аналітичних дослідженнях – це:

- а) метод, котрий вивчає всю сукупність міжнародних політико-економічних процесів і явищ у їхній динаміці;
- б) дослідження політичної поведінки, заяв і висловів осіб, які беруть участь у прийнятті політичних рішень на рівні держави і міжнародних структур;
- в) метод аналізу змісту політичних документів;
- г) жоден із варіантів?

64. Методика контент-аналізу в міжнародних політико-аналітичних дослідженнях – це:

- а) метод, котрий вивчає всю сукупність міжнародних політико-економічних процесів і явищ у їхній динаміці;
- б) дослідження політичної поведінки, заяв і висловів осіб, які беруть участь у прийнятті політичних рішень на рівні держави і міжнародних структур;
- в) метод аналізу змісту політичних документів;
- г) жоден із варіантів?

65. Методика івент-аналізу в міжнародних політико-аналітичних дослідженнях – це:

- а) метод, котрий вивчає всю сукупність міжнародних політико-економічних процесів і явищ у їхній динаміці;
- б) дослідження політичної поведінки, заяв і висловів осіб, які беруть участь у прийнятті політичних рішень на рівні держави і міжнародних структур;
- в) метод аналізу змісту політичних документів;
- г) жоден із варіантів?

66. Для визначення толерантності інформації у міжнародних політикоаналітичних дослідженнях здійснюється:

- а) звичайна аналітична процедура, побудована на логічному відборі важливих фактів;
- б) використання коефіцієнта толерантності, за яким і розраховується його величина;

- в) методика експертно-лінвістичних оцінок (дуже зручно, зручно, середньо, погано, дуже погано);
- г) структуризація значень толерантності інформації за об'єктивністю генерування?
67. Для визначення релевантності інформації в міжнародних політикоаналітичних дослідженнях здійснюється:
- а) звичайна аналітична процедура, побудована на логічному відборі важливих фактів і зв'язаності змістового інформаційного масиву;
 - б) використання коефіцієнта релевантності, за яким і розраховується його величина;
 - в) процедура, в основі якої лежить концепція інформаційного кадастру;
 - г) структуризація значень релевантності інформації за об'єктивністю генерування?
68. Методи компаративістики в міжнародних політико-аналітичних дослідженнях – це:
- а) сукупність усіх методів прогнозування;
 - б) система різноманітних порівняльних методів;
 - в) методика класифікації міжнародних політико-економічних процесів і явищ;
 - г) жоден із варіантів?
69. Що є найважливішим у процесі доказовості міжнародних політикоаналітичних досліджень:
- а) переконливість;
 - б) достовірність;
 - в) чіткість викладу;
 - г) усі три вищеназвані пункти важливі?
70. Метод абстрагування в міжнародних політико-аналітичних дослідженнях – це:
- а) сукупність даних, які вказують на реальний стан дійсності;
 - б) взаємозв'язані факти, які складають одне ціле;
 - в) метод уявного виділення найсуттєвіших, основних ознак та зв'язків, які характеризують досліджувані предмети та явища;
 - г) жоден із варіантів?
71. Для визначення повноти інформації в міжнародних політикоаналітичних дослідженнях здійснюють:
- а) звичайну аналітичну процедуру, побудовану на логічному відборі повноцінних фактів;
 - б) первинну класифікацію (за призначенням, за параметрами обробки) та підсумкова класифікація повноти інформації;
 - в) процедуру, в основі якої лежить концепція інформаційного кадастру;
 - г) структуризацію значень повноти інформації за об'єктивністю генерування?
72. Метод конкретизації в міжнародних політико-аналітичних дослідженнях – це:
- а) те саме, що абстрагування;
 - б) метод реалістичного уточнення, наочності та доступності у процесі пізнання;
 - в) таке поняття, яке взагалі не належать до політичного аналізу;
 - г) жоден із варіантів?
73. Для визначення важливості інформації в міжнародних політикоаналітичних дослідженнях здійснюється:
- а) звичайна аналітична процедура, побудована на логічному відборі важливих фактів;
 - б) первинна класифікація (за призначенням, за параметрами обробки) та підсумкова класифікація важливості інформації;
 - в) процедура, в основі якої лежить концепція інформаційного кадастру;

г) структуризація значень важливості інформації за об'єктивністю генерування?

74. Структурно-функціональний аналіз у міжнародних політикоаналітичних дослідженнях – це:

а) своєрідне продовження системного аналізу, в якому увага фокусується на прямих та опосередкованих функціях різних міжнародних структур;

б) система дослідження, де між експертами розділяються окремі завдання (кожен має свої функції);

в) дослідження множини елементів, взаємозв'язок яких обумовлює цілісні властивості цієї множини;

г) жоден із варіантів?

75. Порівняльний аналіз у міжнародних політико-аналітичних дослідженнях – це:

а) дослідження множини елементів, взаємозв'язок яких обумовлює цілісні властивості цієї множини;

б) представлення міжнародного процесу як ланцюга взаємопов'язаних явищ, кожне з яких здійснює вплив на ситуацію загалом;

в) метод, котрий дає можливість розглядати конкретні явища у контексті різних історичних і соціальних передумов, які вивчаються у порівнянні;

г) жоден із варіантів?

76. Історичний аналіз у міжнародних політико-аналітичних дослідженнях – це:

а) метод, котрий зіставляє теперішнє з минулим, дослідження етапів виникнення і розвитку тих чи інших міжнародних політико-економічних процесів та явищ;

б) дослідження множини елементів, взаємозв'язок яких обумовлює цілісні властивості цієї множини;

в) представлення політичного процесу як ланцюга взаємопов'язаних явищ, кожне з яких здійснює вплив на ситуацію загалом;

г) жоден із варіантів?

77. Біхевіористський аналіз у міжнародних політико-економічних дослідженнях – це:

а) метод, котрий фокусує увагу дослідження на взаємодії людей, їх зв'язках відповідно до цінностей, норм, звичок, політичних орієнтацій;

б) метод, що дає можливість розглядати конкретні явища у контексті різних історичних і соціальних передумов, які вивчаються у порівнянні.

в) метод вивчення взаємодії поведінки індивідів із їх політичними орієнтаціями.

г) особливий метод прикладної політології, у якому увага дослідників зосереджується на емоційно-почуттєвих відчуттях, уявленнях індивідів та груп про політичні феномени;

г) жоден із варіантів?

78. Який із указаних методів міжнародних політико-аналітичних дослідженнях передбачає вивчення документальної основи:

а) івент-аналіз;

б) контент-аналіз;

в) когнітивне картування;

г) метод «Дельфі»?

79. Як називається у міжнародних політико-аналітичних дослідженнях, яка може бути наближена за формою і змістом до реальної, але відображає ідеальні політичні ситуації, які будуються за допомогою інтелекту і мають почасти тільки умовну реалізацію в комп'ютерних системах:

а) матеріальна;

б) ідеальна;

в) віртуальна?

80. Ситуативний метод у міжнародних політико-аналітичних дослідженнях – це:

- а) урахування всіх (перманентних та тимчасових, об'єктивних та суб'єктивних) умов та обставин, які створюють конкретний процес, положення;
- б) метод, котрий фокусує увагу дослідження на взаємодії людей, їх зв'язках відповідно до цінностей, норм, звичок, політичних орієнтацій;
- в) особливий метод прикладної політології і країнознавства, у якому увага дослідників зосереджується на емоційно-почуттєвих відчуттях, уявленнях індивідів та груп про політичні феномени;
- г) жоден із варіантів?

81. Процес моделювання в науковій діяльності – це:

- а) метод дослідження, що являє собою комплекс послідовних дій зі зведення конкретних одиничних фактів у єдине ціле з метою виявлення типових рис та закономірностей, що характеризують досліджуване явище;
- б) метод емпіричного дослідження, що являє собою побудову організаційних й інформаційних моделей об'єктів дослідження, які дають змогу оптимізувати проведені дослідження за часом і якісними характеристиками;
- в) наукове дослідження в спеціально створених та контрольованих умовах, які дослідник може відтворювати, визначаючи їх вплив на досліджуваний процес;
- г) прийом статистичного дослідження фактичного стану об'єкта протягом визначеного часового періоду (наприклад хронометраж норм виробітку, фотографія використання робочого часу проведення інвентаризації з подальшим документуванням фактичної наявності об'єктів досліджень тощо);
- г) усі відповіді правильні?

82. Яке дослідження в міжнародних відносинах називається пілотажем або піонерним:

- а) дослідження, завдання якого полягає в безпосередньому і всебічному вивченні міжнародного об'єкта в звичайних умовах його повсякденного розвитку, що фактично відбувається на місці безпосереднього розміщення (дислокації) досліджуваного об'єкта;
- б) пробне дослідження переважно методичної спрямованості, яке передує основному дослідженню і призначене для перевірки якості інструменту для збору первинної інформації про об'єкт дослідження;
- в) різновид повторного дослідження, мета якого – вивчення змін, які відбуваються у досліджуваному міжнародному об'єкті протягом певного проміжку часу;
- г) вид повторного дослідження, при якому здійснюється тривале періодичне спостереження за одними й тими самими особами або соціальними об'єктами?

83. Яке дослідження в міжнародних відносинах називається польовим:

- а) дослідження, завдання якого полягає в безпосередньому і всебічному вивченні міжнародного об'єкта в звичайних умовах його повсякденного розвитку, що фактично відбувається на місці безпосереднього розміщення (дислокації) досліджуваного об'єкта;
- б) пробне дослідження переважно методичної спрямованості, яке передує основному дослідженню і призначене для перевірки якості інструменту для збору первинної інформації про об'єкт дослідження;
- в) різновид повторного дослідження, мета якого – вивчення змін, які відбуваються у досліджуваному міжнародному об'єкті протягом певного

проміжку часу;

г) вид повторного дослідження, при якому здійснюється тривале періодичне спостереження за одними й тими самими особами або соціальними об'єктами?

84. Яке дослідження в міжнародних відносинах називається панельним:

а) дослідження, завдання якого полягає в безпосередньому і всебічному вивченні міжнародного об'єкта в звичайних умовах його повсякденного розвитку, що фактично відбувається на місці безпосереднього розміщення (дислокації) досліджуваного об'єкта;

б) пробне дослідження переважно методичної спрямованості, яке передує основному дослідженню і призначене для перевірки якості інструменту для збору первинної інформації про об'єкт дослідження;

в) різновид повторного дослідження, мета якого – вивчення змін, які відбуваються у досліджуваному міжнародному об'єкті протягом певного проміжку часу;

г) вид повторного дослідження, при якому здійснюється тривале періодичне спостереження за одними й тими самими особами або соціальними об'єктами?

85. Яке дослідження в міжнародних відносинах називається лонгітюдним:

а) дослідження, завдання якого полягає в безпосередньому і всебічному вивченні міжнародного об'єкта в звичайних умовах його повсякденного розвитку, що фактично відбувається на місці безпосереднього розміщення (дислокації) досліджуваного об'єкта;

б) пробне дослідження переважно методичної спрямованості, яке передує основному дослідженню і призначене для перевірки якості інструменту для збору первинної інформації про об'єкт дослідження;

в) різновид повторного дослідження, мета якого – вивчення змін, які відбуваються у досліджуваному міжнародному об'єкті протягом певного проміжку часу;

г) вид повторного дослідження, при якому здійснюється тривале періодичне спостереження за одними й тими самими особами або соціальними об'єктами?

86. Що таке програма міжнародного політико-аналітичного дослідження:

а) науковий документ, який містить методологічні, методичні та процедурні основи дослідження міжнародного об'єкта;

б) набір теоретичних і методологічних конструкцій для розв'язання конкретних наукових завдань;

в) сукупність усіх дій, які застосовує науковець у процесі дослідження міжнародного об'єкта;

г) усі вищевказані пункти підходять до визначення програми міжнародного політико-аналітичного дослідження?

87. Що називається об'єктом міжнародного політико-аналітичного дослідження:

а) це те, на що направлений процес пізнання, який являє собою явище або процес, на який скероване дослідження;

б) є ті сторони, властивості, особливості об'єкта, які безпосередньо підлягають вивченню;

в) усі ті властивості, явища і процеси, які може дослідити науковець;

г) сукупність основоположних наукових принципів, які використовує дослідник у процесі наукового пізнання?

88. Що є предметом міжнародного політико-аналітичного дослідження:

а) це те, на що направлений процес пізнання, який являє собою явище або процес, на який скероване дослідження;

- б) є ті сторони, властивості, особливості об'єкта, які безпосередньо підлягають вивченню;
- в) усі ті властивості, явища і процеси, які може дослідити науковець;
- г) сукупність основоположних наукових принципів, які використовує дослідник у процесі наукового пізнання?

89. Що називається методологією міжнародного політикоаналітичного дослідження:

- а) це те, на що направлений процес пізнання, який являє собою явище або процес, на який скероване дослідження;
- б) є ті сторони, властивості, особливості об'єкта, які безпосередньо підлягають вивченню;
- в) усі ті властивості, явища і процеси, які може дослідити науковець;
- г) вчення про структуру, логічну організацію, методи та засоби дослідницької діяльності?

90. Метод міжнародного політико-аналітичного дослідження – це:

- а) вироблені наукою та практикою, сформульовані в концентрованому вигляді найбільш важливі ідеї, установки;
- б) сукупність прийомів та способів емпіричного та теоретичного пізнання;
- в) окрема дія для досягнення мети дослідження;
- г) система дій, що застосовуються при виконанні певного дослідження;
- г) встановлений порядок виконання прийомів та способів дослідження;
- д) послідовність конкретних процедур, реалізація яких забезпечує досягнення мети досліджень;
- е) сукупність прийомів та способів, які входять до складу процедур?

91. Принцип міжнародного політико-аналітичного дослідження – це:

- а) вироблені наукою та практикою, сформульовані в концентрованому вигляді найбільш важливі ідеї, установки;
- б) сукупність прийомів та способів емпіричного та теоретичного пізнання;
- в) окрема дія для досягнення мети дослідження;
- г) система дій, що застосовуються при виконанні певного дослідження;
- г) встановлений порядок виконання прийомів та способів дослідження;
- д) послідовність конкретних процедур, реалізація яких забезпечує досягнення мети досліджень;
- е) сукупність прийомів та способів, які входять до складу процедур?

92. Методологічний прийом міжнародного політико-аналітичного дослідження – це:

- а) вироблені наукою та практикою, сформульовані в концентрованому вигляді найбільш важливі ідеї, установки;
- б) сукупність прийомів та способів емпіричного та теоретичного пізнання;
- в) окрема дія для досягнення мети дослідження;
- г) система дій, що застосовуються при виконанні певного дослідження;
- г) встановлений порядок виконання прийомів та способів дослідження;
- д) послідовність конкретних процедур, реалізація яких забезпечує досягнення мети досліджень;
- е) сукупність прийомів та способів, які входять до складу процедур?

93. Методологічна процедура міжнародного політико-аналітичного дослідження – це:

- а) вироблені наукою та практикою, сформульовані в концентрованому вигляді найбільш важливі ідеї, установки;
- б) сукупність прийомів та способів емпіричного та теоретичного пізнання;
- в) окрема дія для досягнення мети дослідження;

- г) система дій, що застосовуються при виконанні певного дослідження;
- г) встановлений порядок виконання прийомів та способів дослідження;
- д) послідовність конкретних процедур, реалізація яких забезпечує досягнення мети досліджень;
- е) сукупність прийомів та способів, які входять до складу процедур?
94. Методологічний спосіб міжнародного політико-аналітичного дослідження – це:
- а) вироблені наукою та практикою, сформульовані в концентрованому вигляді найбільш важливі ідеї, установки;
- б) сукупність прийомів та способів емпіричного та теоретичного пізнання;
- в) окрема дія для досягнення мети дослідження;
- г) система дій, що застосовуються при виконанні певного дослідження;
- г) встановлений порядок виконання прийомів та способів дослідження;
- д) послідовність конкретних процедур, реалізація яких забезпечує досягнення мети досліджень;
- е) сукупність прийомів та способів, які входять до складу процедур?
95. Методика міжнародного політико-аналітичного дослідження – це:
- а) вироблені наукою та практикою, сформульовані в концентрованому вигляді найбільш важливі ідеї, установки;
- б) сукупність прийомів та способів емпіричного та теоретичного пізнання;
- в) окрема дія для досягнення мети дослідження;
- г) система дій, що застосовуються при виконанні певного дослідження;
- г) встановлений порядок виконання прийомів та способів дослідження;
- д) послідовність використання конкретних процедур, методів і наукових принципів, реалізація яких забезпечує досягнення мети досліджень;
- е) сукупність прийомів та способів, які входять до складу процедур?
96. Техніка міжнародного політико-аналітичного дослідження – це:
- а) вироблені наукою та практикою, сформульовані в концентрованому вигляді найбільш важливі ідеї, установки;
- б) сукупність прийомів та способів емпіричного та теоретичного пізнання;
- в) окрема дія для досягнення мети дослідження;
- г) система дій, що застосовуються при виконанні певного дослідження;
- г) встановлений порядок виконання прийомів та способів дослідження;
- д) послідовність конкретних процедур, реалізація яких забезпечує досягнення мети досліджень;
- е) сукупність прийомів та способів, які входять до складу процедур?
97. Метод дедукції у міжнародного політико-аналітичного дослідження – це:
- а) будь-яке висловлення про конкретний об'єкт, явище, судження – зв'язок двох понять, одне з них яких є суб'єктом (логічний підмет), друге – предикатом (логічний присудок);
- б) логічна форма мислення, у якій з одного або декількох суджень (посилань) на основі правил логіки виводиться нове судження (наслідок);
- в) процеси фактичного або уявного розкладання цілого на частини і відтворення цілого з частин;
- г) один з основних засобів суджень і умовиводів, методів дослідження, який розглядається як рух знання від загального до конкретного, що дає можливість із фактичного матеріалу вибрати сукупність початкових положень (аксіом) і за допомогою правил логіки вивести нове знання;
- г) один з основних способів суджень і методів дослідження, що у формальній логіці розглядається як рух знання від конкретного до загального;

д) різноманітні логічні прийоми, з допомогою яких накопичуються емпіричні знання?

98. Метод індукції міжнародного політико-аналітичного дослідження – це:

а) будь-яке висловлення про конкретний об'єкт, явище, судження – зв'язок двох понять, одне з них яких є суб'єктом (логічний підмет), друге – предикатом (логічний присудок);

б) логічна форма мислення, у якій з одного або декількох суджень (посилань) на основі правил логіки виводиться нове судження (наслідок);

в) процеси фактичного або уявного розкладання цілого на частини і відтворення цілого з частин;

г) один з основних засобів суджень і умовиводів, методів дослідження, який розглядається як рух знання від загального до конкретного, що дає можливість із фактичного матеріалу вибирати сукупність початкових положень (аксіом) і за допомогою правил логіки вивести нове знання;

д) один з основних способів суджень і методів дослідження, що у формальній логіці розглядається як рух знання від конкретного до загального;

д) різноманітні логічні прийоми, з допомогою яких накопичуються емпіричні знання?

99. Аналіз і синтез у міжнародних політико-аналітичних дослідженнях – це:

а) будь-яке висловлення про конкретний об'єкт, явище, судження – зв'язок двох понять, одне з них яких є суб'єктом (логічний підмет), друге – предикатом (логічний присудок);

б) логічна форма мислення, у якій з одного або декількох суджень (посилань) на основі правил логіки виводиться нове судження (наслідок);

в) процеси фактичного або уявного розкладання цілого на частини і відтворення цілого з частин;

г) один з основних засобів суджень і умовиводів, методів дослідження, який розглядається як рух знання від загального до конкретного, що дає можливість із фактичного матеріалу вибирати сукупність початкових положень (аксіом) і за допомогою правил логіки вивести нове знання;

д) один з основних способів суджень і методів дослідження, що у формальній логіці розглядається як рух знання від конкретного до загального;

д) різноманітні логічні прийоми, з допомогою яких накопичуються емпіричні знання?

100. Метод умовиводу у міжнародних політико-аналітичних дослідженнях – це:

а) будь-яке висловлення про конкретний об'єкт, явище, судження – зв'язок двох понять, одне з них яких є суб'єктом (логічний підмет), друге – предикатом (логічний присудок);

б) логічна форма мислення, у якій з одного або декількох суджень (посилань) на основі правил логіки виводиться нове судження (наслідок);

в) процеси фактичного або уявного розкладання цілого на частини і відтворення цілого з частин;

г) один з основних засобів суджень і умовиводів, методів дослідження, який розглядається як рух знання від загального до конкретного, що дає можливість із фактичного матеріалу вибирати сукупність початкових положень (аксіом) і за допомогою правил логіки вивести нове знання;

д) один з основних способів суджень і методів дослідження, що у формальній логіці розглядається як рух знання від конкретного до загального;

д) різноманітні логічні прийоми, з допомогою яких накопичуються

емпіричні знання?

101. Що таке корисність міжнародної дослідницької інформації:

- а) здатність відповідати заданим потребам і задовольняти потреби у попиту на неї;
- б) характеризується урахуванням усіх основних факторів, що склалися у визначеній країнознавчій ситуації, глибиною освітлення основних подій;
- в) характеризує ступінь наближення фактів, висновків, коментарів, прогнозів до дійсного розвитку міжнародних подій;
- г) здатність відповідати заданим параметрам дослідника;
- г) своєчасність в опрацюванні і подачі результатів дослідження;
- д) чітко аргументована з конкретними рекомендаціями і пропозиціями?

102. Що таке точність міжнародної дослідницької інформації:

- а) здатність відповідати заданим потребам і задовольняти потреби у попиту на неї;
- б) характеризується урахуванням усіх основних факторів, що склалися у визначеній країнознавчій ситуації, глибиною освітлення основних подій;
- в) характеризує ступінь наближення фактів, висновків, коментарів, прогнозів до дійсного розвитку міжнародних подій;
- г) здатність відповідати заданим параметрам дослідника;
- г) своєчасність в опрацюванні і подачі результатів дослідження;
- д) чітко аргументована з конкретними рекомендаціями і пропозиціями?

103. Що таке повнота міжнародної дослідницької інформації:

- а) здатність відповідати заданим потребам і задовольняти потреби у попиту на неї;
- б) характеризується урахуванням усіх основних факторів, що склалися у визначеній країнознавчій ситуації, глибиною освітлення основних подій;
- в) характеризує ступінь наближення фактів, висновків, коментарів, прогнозів до дійсного розвитку міжнародних подій;
- г) здатність відповідати заданим параметрам дослідника;
- г) своєчасність в опрацюванні і подачі результатів дослідження;
- д) чітко аргументована з конкретними рекомендаціями і пропозиціями?

104. Що таке своєчасність міжнародної дослідницької інформації:

- а) здатність відповідати заданим потребам і задовольняти потреби у попиту на неї;
- б) характеризується урахуванням усіх основних факторів, що склалися у визначеній країнознавчій ситуації, глибиною освітлення основних подій;
- в) характеризує ступінь наближення фактів, висновків, коментарів, прогнозів до дійсного розвитку міжнародних подій;
- г) здатність відповідати заданим параметрам дослідника;
- г) своєчасність в опрацюванні і подачі результатів дослідження;
- д) чітко аргументована з конкретними рекомендаціями і пропозиціями?

105. Що таке достовірність міжнародної дослідницької інформації:

- а) здатність відповідати заданим потребам і задовольняти потреби у попиту на неї;
- б) характеризується урахуванням усіх основних факторів, що склалися у визначеній країнознавчій ситуації, глибиною освітлення основних подій;
- в) характеризує ступінь наближення фактів, висновків, коментарів, прогнозів до дійсного розвитку міжнародних подій;
- г) здатність відповідати заданим параметрам дослідника;
- г) своєчасність в опрацюванні і подачі результатів дослідження;
- д) чітко аргументована з конкретними рекомендаціями і пропозиціями?

106. Що таке дослідницька гіпотеза:

- а) сукупність наукових тверджень, які потребують ґрунтового доведення і підтвердження;
- б) форма узагальненого відображення дійсності в мисленні, знання, що мають строгу визначену форму;
- в) наукова точка зору, яка висувається дослідником, але не є визнаною у широкому науковому загалі;
- г) система наукових поглядів, що становлять ґрунтовне вчення і постійно удосконалюються?

107. Що таке дослідницька концепція:

- а) сукупність наукових тверджень, які потребують ґрунтового доведення і підтвердження;
- б) форма узагальненого відображення дійсності в мисленні, знання, що мають строгу визначену форму;
- в) наукова точка зору, яка висувається дослідником, але не є визнаною у широкому науковому загалі;
- г) система наукових поглядів, що становлять ґрунтовне вчення і постійно удосконалюються?

108. Що таке дослідницька парадигма:

- а) сукупність наукових тверджень, які потребують ґрунтового доведення і підтвердження;
- б) форма узагальненого відображення дійсності в мисленні, знання, що мають строгу визначену форму;
- в) наукова точка зору, яка висувається дослідником, але не є визнаною у широкому науковому загалі;
- г) система наукових поглядів, що становлять ґрунтовне вчення і постійно удосконалюються?

109. Що таке дослідницька теорія:

- а) сукупність наукових тверджень, які потребують ґрунтового доведення і підтвердження;
- б) форма узагальненого відображення дійсності в мисленні, знання, що мають строгу визначену форму;
- в) наукова точка зору, яка висувається дослідником, але не є визнаною у широкому науковому загалі;
- г) система наукових поглядів, що становлять ґрунтовне вчення і постійно удосконалюються?

110. Що таке цілісність досліджуваного об'єкта:

- а) залежність кожного елемента, властивостей і відношення структури від їх місця, функцій та інших властивостей системи всередині цілого;
- б) можливість описання системи через устанавлення її структури та внутрішньої взаємозалежності;
- в) взаємозалежність системи і середовища – система формує й проявляє свої властивості в процесі взаємодії із середовищем, є при цьому активним компонентом взаємодії;
- г) кожний компонент системи, в свою чергу, може розглядатися як певна структура, а система, що досліджується, в цьому випадку являє собою один із компонентів більш широкої організації компонентів;
- г) множинність опису кожної структури через принципову складність кожної системи її адекватне пізнання потребує побудови множинності різних моделей, кожна із яких описує лише певний аспект досліджуваної організаційної єдності;
- д) здатність конкретної структури виконувати певні функції, а вразі їх руйнування – мобілізуватися взаємозамінюватися?

111. Що таке структурність досліджуваного об'єкта:

- а) залежність кожного елемента, властивостей і відношення структури від їх місця, функцій та інших властивостей системи всередині цілого;
- б) можливість описання системи через установлення її структури та внутрішньої взаємозалежності;
- в) взаємозалежність системи і середовища – система формує й проявляє свої властивості в процесі взаємодії із середовищем, є при цьому активним компонентом взаємодії;
- г) кожний компонент системи, в свою чергу, може розглядатися як певна структура, а система, що досліджується, в цьому випадку являє собою один із компонентів більш широкої організації компонентів;
- ґ) множинність опису кожної структури через принципову складність кожної системи її адекватне пізнання потребує побудови множинності різних моделей, кожна із яких описує лише певний аспект досліджуваної організаційної єдності;
- д) здатність конкретної структури виконувати певні функції, а вразі їх руйнування – мобілізуватися взаємозамінюватися?

112. Що таке ієрархічність досліджуваного об'єкта:

- а) залежність кожного елемента, властивостей і відношення структури від їх місця, функцій та інших властивостей системи всередині цілого;
- б) можливість описання системи через установлення її структури та внутрішньої взаємозалежності;
- в) взаємозалежність системи і середовища – система формує й проявляє свої властивості в процесі взаємодії із середовищем, є при цьому активним компонентом взаємодії;
- г) кожний компонент системи, в свою чергу, може розглядатися як певна структура, а система, що досліджується, в цьому випадку являє собою один із компонентів більш широкої організації компонентів;
- ґ) множинність опису кожної структури через принципову складність кожної системи її адекватне пізнання потребує побудови множинності різних моделей, кожна із яких описує лише певний аспект досліджуваної організаційної єдності;
- д) здатність конкретної структури виконувати певні функції, а вразі їх руйнування – мобілізуватися взаємозамінюватися?

113. Що таке самоорганізація досліджуваного об'єкта:

- а) залежність кожного елемента, властивостей і відношення структури від їх місця, функцій та інших властивостей системи всередині цілого;
- б) можливість описання системи через установлення її структури та внутрішньої взаємозалежності;
- в) взаємозалежність системи і середовища – система формує й проявляє свої властивості в процесі взаємодії із середовищем, є при цьому активним компонентом взаємодії;
- г) кожний компонент системи, в свою чергу, може розглядатися як певна структура, а система, що досліджується, в цьому випадку являє собою один із компонентів більш широкої організації компонентів;
- ґ) множинність опису кожної структури через принципову складність кожної системи її адекватне пізнання потребує побудови множинності різних моделей, кожна із яких описує лише певний аспект досліджуваної організаційної єдності;
- д) здатність конкретної структури виконувати певні функції, а вразі їх руйнування – мобілізуватися взаємозамінюватися?

114. Що таке єдність досліджуваного об'єкта:

- а) залежність кожного елемента, властивостей і відношення структури від їх місця, функцій та інших властивостей системи всередині цілого;
- б) можливість описання системи через установлення її структури та внутрішньої взаємозалежності;
- в) взаємозалежність системи і середовища – система формує і проявляє свої властивості в процесі взаємодії із середовищем, є при цьому активним компонентом взаємодії;
- г) кожний компонент системи, в свою чергу, може розглядатися як певна структура, а система, що досліджується, в цьому випадку являє собою один із компонентів більш широкої організації компонентів;
- г) множинність опису кожної структури через принципову складність кожної системи її адекватне пізнання потребує побудови множинності різних моделей, кожна із яких описує лише певний аспект досліджуваної організаційної єдності;
- д) здатність конкретної структури виконувати певні функції, а вразі їх руйнування – мобілізуватися й взаємозамінюватися?

115. Метод аналізу вигід і витрат у міжнародних політико-аналітичних дослідженнях – це:

- а) запозичена методика з економічного аналізу, яка дає змогу на статистичному рівні дослідити можливі або існуючі вигоди і втрати;
- б) урахування всіх (перманентних та тимчасових, об'єктивних та суб'єктивних) умов та обставин, які створюють конкретний процес, положення;
- в) балансово-статистичний метод, запозичений з економіки та статистики;
- г) такий метод взагалі не використовується у країнознавчих дослідженнях?

116. Наукова монографія – це:

- а) наукова праця у вигляді книги, що містить повне або поглиблене дослідження однієї дослідницької проблеми чи теми, яка належить одному або декільком авторам;
- б) кваліфікаційна наукова праця у вигляді спеціально підготовленого рукопису або опублікованої монографії, що містить висунуті здобувачем науково обґрунтовані теоретичні чи експериментальні результати, а також характеризується єдністю змісту;
- в) опубліковані в певному науковому чи науково-популярному журналі або збірнику наукових праць і структуровані результати авторського чи колективного дослідження;
- г) стислі й конкретно викладені основні положення певного наукового дослідження (наукової позиції), які найчастіше доповідаються та друкуються на наукових конференціях;
- г) науково-технічний документ, що містить систематизовані дані про науково-дослідну роботу, описує результати науково-технічного дослідження в невеликій та обмеженій кількості примірників?

117. Тези наукових доповідей – це:

- а) наукова праця у вигляді книги, що містить повне або поглиблене дослідження однієї дослідницької проблеми чи теми, яка належить одному або декільком авторам;
- б) кваліфікаційна наукова праця у вигляді спеціально підготовленого рукопису або опублікованої монографії, що містить висунуті здобувачем науково обґрунтовані теоретичні чи експериментальні результати, а також характеризується єдністю змісту;
- в) опубліковані в певному науковому чи науково-популярному журналі

або збірнику наукових праць і структуровані результати авторського чи колективного дослідження;

г) стислі й конкретно викладені основні положення певного наукового дослідження (наукової позиції), які найчастіше доповідаються та друкуються на наукових конференціях;

г) науково-технічний документ, що містить систематизовані дані про науково-дослідну роботу, описує результати науково-технічного дослідження в невеликій та обмеженій кількості примірників?

118. Науковий звіт – це:

а) наукова праця у вигляді книги, що містить повне або поглиблене дослідження однієї дослідницької проблеми чи теми, яка належить одному або декільком авторам;

б) кваліфікаційна наукова праця у вигляді спеціально підготовленого рукопису або опублікованої монографії, що містить висунуті здобувачем науково обґрунтовані теоретичні чи експериментальні результати, а також характеризується єдністю змісту;

в) опубліковані в певному науковому чи науково-популярному журналі або збірнику наукових праць і структуровані результати авторського чи колективного дослідження;

г) стислі й конкретно викладені основні положення певного наукового дослідження (наукової позиції), які найчастіше доповідаються та друкуються на наукових конференціях;

г) науково-технічний документ, що містить систематизовані дані про науково-дослідну роботу, описує результати науково-технічного дослідження в невеликій та обмеженій кількості примірників?

119. Дисертація – це:

а) наукова праця у вигляді книги, що містить повне або поглиблене дослідження однієї дослідницької проблеми чи теми, яка належить одному або декільком авторам;

б) кваліфікаційна наукова праця у вигляді спеціально підготовленого рукопису або опублікованої монографії, що містить висунуті здобувачем науково обґрунтовані теоретичні чи експериментальні результати, а також характеризується єдністю змісту;

в) опубліковані в певному науковому чи науково-популярному журналі або збірнику наукових праць і структуровані результати авторського чи колективного дослідження;

г) стислі й конкретно викладені основні положення певного наукового дослідження (наукової позиції), які найчастіше доповідаються та друкуються на наукових конференціях;

г) науково-технічний документ, що містить систематизовані дані про науково-дослідну роботу, описує результати науково-технічного дослідження в невеликій та обмеженій кількості примірників?

120. Наукова стаття – це:

а) наукова праця у вигляді книги, що містить повне або поглиблене дослідження однієї дослідницької проблеми чи теми, яка належить одному або декільком авторам;

б) кваліфікаційна наукова праця у вигляді спеціально підготовленого рукопису або опублікованої монографії, що містить висунуті здобувачем науково обґрунтовані теоретичні чи експериментальні результати, а також характеризується єдністю змісту;

в) опубліковані в певному науковому чи науково-популярному журналі або збірнику наукових праць і структуровані результати авторського чи

колективного дослідження;

г) стислі й конкретно викладені основні положення певного наукового дослідження (наукової позиції), які найчастіше доповідаються та друкуються на наукових конференціях;

г) науково-технічний документ, що містить систематизовані дані про науково-дослідну роботу, описує результати науково-технічного дослідження в невеликій та обмеженій кількості примірників?

9. Методики активації навчального процесу

Дисципліна «**Методологія і організація наукових досліджень**» відіграє важливу світоглядну і методологічну роль в системі підготовки майбутніх фахівців. Вона узагальнює досвід попередньої підготовки і спирається на наявний рівень загальнокультурного і професійного розвитку студентів, готує здатності самостійного вирішення сучасних проблем у практичній сфері роботи у ЗВО.

Основними формами навчальної роботи при вивченні дисципліни є лекційні заняття. Лекції проводяться з базових питань інтелектуальної власності, містять узагальнений теоретичний матеріал, що є базою для самостійної роботи студентів.

У ході читання лекцій увага акцентується на найбільш складних питаннях досліджуваної теми, даються рекомендації по самостійній роботі над відповідними темами. Як форми навчання виступають інформативні, аналітичні й проблемні лекції.

Для досягнення поставлених цілей викладання дисципліни реалізуються наступні засоби, способи і організаційні заходи:

- вивчення теоретичного матеріалу дисципліни на лекціях з використанням комп'ютерних технологій;

- самостійне вивчення теоретичного матеріалу дисципліни з використанням Інтернет-ресурсів, інформаційних баз, методичних розробок, спеціальної навчальної та наукової літератури;

- закріплення теоретичного матеріалу при проведенні семінарів, виконання проблемно-орієнтованих, пошукових, творчих завдань. При освоєнні дисципліни використовуються такі поєднання видів навчальної роботи з методами і формами активізації пізнавальної діяльності майбутніх фахівців для досягнення запланованих результатів навчання і формування компетенцій:

Проблемні лекції спрямовані на розвиток логічного мислення студентів. Коло питань теми лекції обмежується двома-трьома ключовими моментами, увага студентів концентрується на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках, використовується досвід закордонних навчальних закладів з роздачею студентам під час лекцій друкованого матеріалу та виділенням головних висновків з питань, що розглядаються. При викладанні лекційного матеріалу студентам пропонуються питання для розмірковування. При цьому лектор задає запитання, які спонукають студента шукати розв'язання проблемної ситуації. Така система примушує студентів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Міні-лекції проводяться, як правило, як частина заняття-дослідження.

Дискусії передбачають обмін думками та поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів. Навчальна дискусія відрізняється від інших видів дискусій тим, що новизна її проблематики ставиться лише до групи осіб, що беруть участь у дискусії, тобто те рішення проблеми, що вже знайдено в науці, має бути знайти в навчальному процесі в даній аудиторії.

Навчальні групові дискусії дають найбільший ефект при вивченні й проробленні складного матеріалу й формуванні потрібних установок. Цей активний метод навчання забезпечує гарні можливості для зворотного зв'язка, підкріплення, практики, мотивації й перенесення знань і навичок з однієї області в іншу.

Форма розбору та аналізу конкретних ситуацій, яка дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу. Ціль цієї форми – навчити студентів аналізувати інформацію, виявляти ключові проблеми, вибирати альтернативні шляхи рішення, оцінювати їх, знаходити оптимальний варіант і формулювати програми дій. При виконанні сполучається індивідуальна робота студента із проблемною ситуацією й групове обговорення пропозицій, підготовлених кожним членом групи. Це дозволяє що навчається розвивати навички групової, командної роботи, що розширює можливості для рішення типових проблем у рамках досліджуваної навчальної тематики.

Пошукова робота – дослідницький принцип, що передбачає самостійну дослідницьку діяльність студентів у процесі навчання, моделювання або повторення процесу реального наукового пошуку і наукового відкриття.

Командна робота та ігри – форма активізації студентів, за якої вони задіяні в процесі інсценізації певної виробничої ситуації у ролі безпосередніх учасників подій. Цей метод являє собою в комплексі рольову гру з різними, найчастіше протилежними інтересами її учасників і необхідністю прийняття якого-небудь рішення по закінченні або в ході гри.

Рольові ігри допомагають формувати такі важливі ключові кваліфікації, як комунікативні здатності, толерантність, уміння працювати в малих групах, самостійність мислення й т. д. Від викладача потрібно більша попередня методична підготовка при проведенні рольових ігор, уміння прогнозувати результати й робити відповідні висновки. Ділові ігри характеризуються спрямованістю на зняття певних практичних проблем, придбання навичок виконання конкретних прийомів діяльності.

10. Засоби контролю

Форми поточного контролю знань

Обов'язковим елементом самостійної роботи студента є виконання і захист контрольної роботи. Контроль за виконанням контрольної роботи виконується відповідно до графіку консультацій, захист контрольної роботи відбувається у позааудиторний час. Оцінюються знання студентом основних визначень, а також вмінь їх застосовувати. Контрольна робота має бути виконана у повному обсязі, акуратно оформлена та містити аналіз. Поточний контроль знань також здійснюється під час опитування, оцінювання рівня виконаних завдань на семінарському занятті (практичному занятті)

Політика щодо відвідування

Здобувачі вищої освіти в період дипломування зобов'язані регулярно відвідувати консультації керівників розділів магістерської роботи для своєчасної підготовки роботи до публічного захисту.

Здобувач, який пропустив аудиторне заняття з поважних причин, має продемонструвати викладачу та надати до деканату факультету документ, який засвідчує ці причини.

За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування, наукова та науково-практична конференція (круглий стіл) тощо) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Підсумковий контроль знань

Здійснюється в екзаменаційну сесію у формі заліку, до якого допускаються студенти, що виконали і захистили контрольну роботу. Засобом підсумкового контролю є залік у вигляді тестування.

Політика щодо академічної доброчесності

Не допускається плагіат при виконанні текстової частини кваліфікаційної магістерської роботи (пояснювальної записки). У випадку виявлення факту плагіату до студентів можуть застосовуватись санкції у вигляді недопущення до публічного захисту роботи. (див. Положення про виявлення та запобігання академічного плагіату)

Тексти індивідуальних завдань (в т.ч. у разі, коли вони виконуються у формі презентацій або в інших формах) можуть перевірятись на плагіат. Для цілей захисту індивідуального завдання оригінальність тексту має складати не менше 70%. Виключення становлять випадки зарахування публікацій Здобувачів у матеріалах наукових конференціях та інших наукових збірниках, які вже пройшли перевірку на плагіат.

11. Розподіл балів, які студенти отримують студенти

Рейтингова система оцінювання результатів навчання

Рейтинг студента з дисципліни складається з балів, що він отримує за:

1. Результати роботи студентів під час семінару (практичної роботи);
2. Якість виконання індивідуального завдання (контрольної роботи).
3. Тестування

Система рейтингових балів та критерії оцінювання

1. Робота студентів під час семінару (практичної роботи).

Максимальна кількість балів = 5 балів.

Критерії оцінювання:

- 5 – ґрунтовна відповідь, відображення власної позиції, активна участь у дискусіях;
- 3-4 – правильна відповідь, активна участь у дискусіях;
- 1-3 – відповідь неточна або неповна, пасивна участь у дискусіях;
- 0 – відсутність на занятті.

2. Індивідуальне завдання (контрольна робота)

Максимальна кількість балів = 30 балів.

Критерії оцінювання:

- 25-30 – правильна відповідь;
- 10-24 – відповідь неточна або неповна;
- 1-9 – відповідь неточна або неповна;
- 0 – відповідь неправильна.

3. Тестування

Максимальна кількість балів = 60 балів.

$120 \times 0,5 = 60$ балів.

Розрахунок шкали (R) рейтингу

Сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру складає:

$R C = 5 + 5 + 30 + 60 = 100$ балі

Критерії підсумкового оцінювання

Сума балів	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		екзамен	залік
90-100	Відмінно (A)	Відмінно	Зараховано
82-89	Дуже добре (B)	Добре	
74-81	Добре (C)	Задовільно	
64-73	Задовільно (D)		
60-63	Достатньо (E)	Незадовільно	Не зараховано
35-59	Незадовільно (FX)		
1-34	Неприйнятно (F)		

12. Методичне забезпечення

Робоча програма (розглянута та схвалена на засіданні кафедри). Плани занять, конспект лекцій. Перелік основної та додаткової літератури. Навчально-наочні посібники, технічні засоби навчання тощо. Методичні розробки для проведення окремих занять. Тести.

13. Рекомендована література

Основна:

1. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. / І.С. Добронравова, О.В. Руденко, Л.І. Сидоренко та ін.; за ред. І. С. Добронравової (ч. 1), О.В. Руденко (ч. 2). – К.: ВПЦ "Київський університет", 2018. – 607 с.
2. Гуторов О.І. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посібник / О.І. Гуторов; Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва – Х.: ХНАУ, 2017. – 272 с.
3. Медвідь В. Ю., Данько Ю. І., Коблянська І. І. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях): навч. посіб. Суми: СНАУ, 2020. 220 с.
4. Мокін, Б. І. Методологія та організація наукових досліджень : навчальний посібник / Б.І. Мокін, О. Б. Мокін. – 2-е вид., змін. та доп. – Вінниця : ВНТУ, 2017. – 317 с.
5. Пушкарь А. И. Основы научных исследований и организация исследовательской деятельности: Учебное пособие / А.И. Пушкарь, Л.В. Потрашкова.– Х.: ИД «ИНЖЕК», 2008. – 2-е изд., Стереотип. – 280 с.

Додаткова:

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. Політики»; за заг. ред. Т.В. Фінікова, А.Є. Артюхова. К.: Таксон, 2017. 234 с.
2. Бабайлов В. К. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. Харків: Харків. нац. автомоб.-дорож. ун-т; Бровін О. В., 2019. 148 с.
3. Бессонова В. Методологія і організація наукових досліджень у садово-парковому господарстві. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 264 с.
4. Власенко Л., Ладанюк А., Кишенько В. Методологія наукових досліджень: навч. посібник. К.: Ліра-К, 2018. 352 с.
5. Гончарук І. В., Юрчук Н. П. Організація єдиного електронного науково-освітнього простору сучасного університету. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2018. № 12. С. 54-66.
6. Горин В. П. Фінансовий механізм забезпечення суспільного добробуту: теоретична концептуалізація та проблеми функціонування. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2020. 516 с.
7. Гуторов О. І. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посібник. Харків, ХНАУ, 2017. 272 с.
8. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Методологія наукових досліджень. Підручник. Ювілейна серія НЮУ 215 років. Харків: В-во «Право», 2018. 368 с.
9. Дубницький В. І., Науменко Н. Ю., Федулова С. О. Методологія наукових досліджень в інформаційній економіці: навч. посіб. / заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Дубинського В. І.; Держ. ВНЗ «Укр. держ. хім.-технол. ун-т». Дніпро: ДВНЗ УДХТУ, 2019. 443 с.
10. Євтушенко М., Хижняк М. Методологія та організація наукових досліджень. Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 350 с.
11. Зацерковний В. І., Тішаєв І. В., Демидов В. К. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 236 с.
12. Конверський А. Основи методології та організації наукових досліджень. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 350 с.
13. Корягін М. В., Чік М. Ю. Основи наукових досліджень. Навч. посібник 2-ге вид., доп. і перероб. К.: Алерта, 2019. 492 с.
14. Кубанов Р.А. Обеспечение качества образования в ВУЗе на основе международного

- стандарта ISO 9000 / Р.А. Кубанов // Неперервна освіта в соціокультурних вимірах: колективна монографія / Н.Г. Нічкало (голова); за наук. ред. д.п.н. В.М. Слабка/МОН, Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова; кафедра освіти дорослих. – Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2018. – С. 89–113.
15. Кубанов Р. А. Ключові елементи кредитно-модульної системи організації навчання студентів у вищому навчальному закладі / Р. А. Кубанов // Проблеми підготовки сучасного вчителя : зб. наук. пр. Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини ; ред. кол.: Побірченко Н. С. (гол. ред.) та ін. – Умань : ФОП Жовтий О. О., 2014. – Вип. 9. – Ч 1. – С. 102 – 109.
 16. Кубанов Р. А. Методологічні засади використання системного підходу в дослідженні якості професійної підготовки студентів вищого навчального закладу / Р. А. Кубанов // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи : зб. наук. пр. Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини ; ред. кол.: Побірченко Н. С. (гол. ред.) та ін. – Умань: ФОП Жовтий О.О., 2014. – Вип. 49. – С. 13 – 18.
 17. Кубанов Р.А. Сутність та освітньо-кваліфікаційні рівні вищої економічної освіти / Р.А. Кубанов // Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя: наук. жур. Серія: Психолого-педагогічні науки. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2014. – № 2. – С. 113 – 118.
 18. Кубанов Р. А. Вимоги до професійної підготовки майбутніх фахівців економічних спеціальностей та їх реалізація в освітньому процесі вищого навчального закладу / Р. А. Кубанов // Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету : зб. наук. пр. Серія : Педагогіка. – Мелітополь : Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, 2014. – № 2. – С. 294 – 301.
 19. Кубанов Р. А. Теоретичний аналіз змісту готовності майбутніх фахівців економічних спеціальностей до професійної діяльності / Р. А. Кубанов // Фізико-математична освіта : наук. жур. / Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка, Фізико-математичний факультет редкол.: О.В. Семеніхіна (гол.ред.) [та ін.] – 2018. – Випуск 2(16). – С. 67–71.
 20. Кубанов Р.А. Содержание и инновационные методы организации обратной связи в дуальной конфигурации «преподаватель – студенты» // *Studia Humanitatis: International Scientific Research Journal* / ISSN 2308-8079. 2021. № 4. URL: <http://st-hum.ru/content/kubanov-ra-soderzhanie-i-innovacionnye-metody-organizacii-obratnoy-svyazi-v-dualnoy> (accessed 25.01.2022).
 21. Кубанов Р. А. Вплив держави на процеси стандартизації вищої освіти / Р.А. Кубанов // Публічне управління та адміністрування у процесах економічних реформ: збірник тез доповідей II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, 17 жовтня 2018 р. Херсон: ДВНЗ «ХДАУ», 2018. – С. 100–102.
 22. Кубанов Р. А. Соціально-економічні потреби та вимоги до менеджерів будівельних організацій. Національний університет імені Лесі Українки. Трансформація національної, закордонної моделей економічного розвитку та законодавства в умовах воєнного часу: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції ВНУ ім. Лесі Українки, (27-29 червня 2022 року), м. Луцьк: СПД Гадяк Жанна Володимирівна, друкарня «Волиньполіграф», 2022. С. 58-60.
 23. Zinich P., Kubanov R. Personality of the construction manager. Економіко-управлінські та інформаційно-аналітичні новачі в будівництві: IV Міжнародна науково-практична конференція (07-08 червня 2022 року., м. Київ). Київ. Видавництво Ліра-К, 2022. Ч.І. Р.268-269.
 24. Леоненко П. М., Федосов В. М., Юхименко П. І. Основні етапи розвитку фінансової науки: методологія проблеми. Фінанси України. 2017. № 4. С. 55-74.
 25. Медведєва В. М. Основи наукових досліджень. Практикум. К. Ліра-К, 2017. 84 с.
 26. Медвідь В., Данько Ю, Кобилянська І. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях). Суми: Університетська книга, 2020. 219 с.

27. Методологія наукових досліджень і написання випускних кваліфікаційних робіт: методичні вказівки для здобувачів вищої освіти першого бакалаврського і другого магістерського рівнів з банківської справи. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 114 с.
28. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / Добронравова С. І. та ін.; за ред. І.С. Добронравової (ч. 1), О. В. Руденко (ч. 2). К.: ВПЦ «Київський університет», 2018. 607 с.
29. Носачова Ю., Іваненко О., Радовенчик Я. Основи наукових досліджень. К.: Кондор, 2020. 132с.
30. Огляди ОЕСР на тему доброчесності в освіті: Україна 2017 / Переклад з англ.; Інститут розвитку освіти. К.: Таксон, 2017. 184 с.